

Kompetencer til fremtidens digitale Danmark

Udfordring

Det danske arbejdsmarked er i gang med en omstilling, der vil accelerere kraftigt i de kommende år. Kunstig intelligens (AI) og den øvrige teknologiske udvikling betyder, at der kommer til at være et ekstraordinært behov for nye kompetencer indenfor praktisk talt alle sektorer.

I dag er der ikke de midler til rådighed til efter- og videreuddannelse, som der er behov for, hvis den samlede arbejdsstyrke skal have den kompetencemæssige ballast, der skal til for, at Danmark får mest muligt ud af den teknologiske omstilling.

DM og IT-Branchen foreslår, at der afsættes 300 mio. kr. årligt til en teknologisk omstillingsfond, så medarbejdere og virksomheder får bedre mulighed for at tilegne sig de nødvendige digitale kompetencer. Fonden finansieres af midler fra sanering af erhvervsstøtteordningerne.

Arbejdsmarkedets efterspørgsel

Den private sektor

De privatansatte akademikere efterspørger i meget høj grad digital kompetenceudvikling – men mange af dem siger, at manglende midler til kompetenceudvikling er en barriere for, at de får de kompetencer, de har behov for ift. den teknologiske omstilling.

Det fremgår af Akademikernes seneste kortlægning af kompetenceudvikling på det private arbejdsmarked, hvor man har spurgt ca. 20.000 privatansatte akademikere om efter- og videreuddannelse. Her siger [hver fjerde](#), at de i høj grad eller meget høj grad har brug nye kompetencer indenfor den digitale omstilling. Samtidig siger 45 pct., at de ikke kan få den nødvendige kompetenceudvikling finansieret af arbejdsgiveren.

Tallene fra Akademikernes undersøgelse fortæller, at der er en stor gruppe medarbejdere, der er motiveret for at tilegne sig kompetencerne til at imødekomme en digital omstilling, men at der samtidig er nogle økonomiske barrierer i virksomhederne. Ønsket om kompetenceudvikling bekræftes i høj grad af en medlemsundersøgelse blandt DM's medlemmer i 2023. Her svarer 38 pct. af DM's privatansatte medlemmer, at de i høj grad eller meget høj grad ønsker at opnå flere kompetencer indenfor AI.

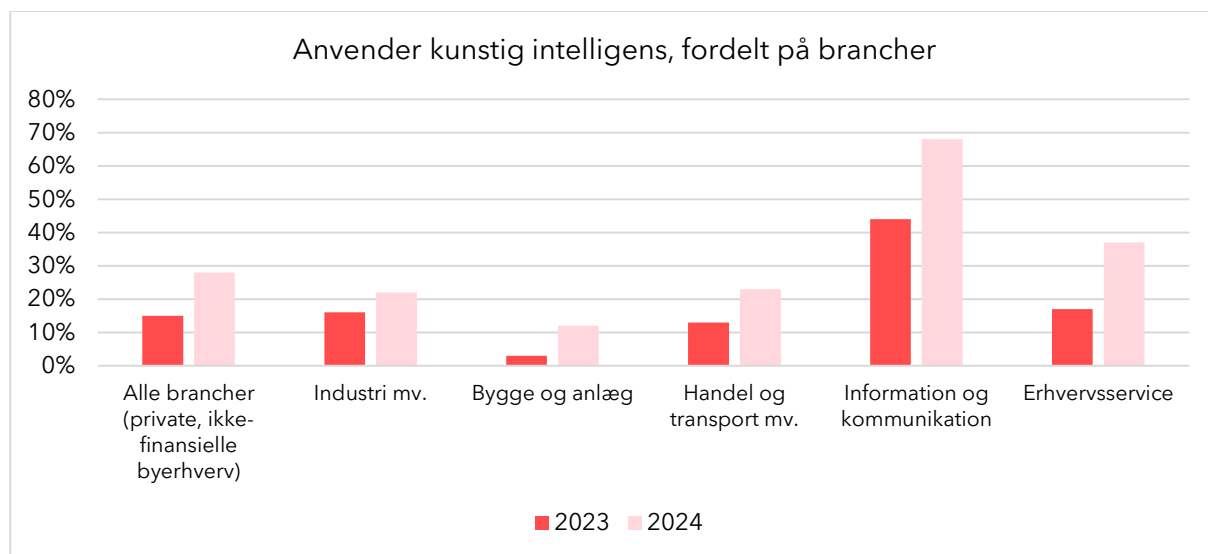
Blandt medlemmerne af de mest fremtrædende erhvervsorganisationer, er det også bredt anerkendt, at mangel på kompetencer kan blive en væsentlig barriere for at høste frugterne af særligt udviklingen indenfor kunstig intelligens.

I [en undersøgelse](#) foretaget blandt Dansk Erhvervs medlemmer svarer 44 pct. at de bruger AI-værktøjer i dag. De samme virksomheder siger dog samtidig, at deres største udfordringer i brugen af AI er mangel på medarbejderkompetencer (39 pct.) og mangel på indsigt og viden (29 pct.). Blandt de virksomheder der ikke bruger AI, er den største barriere for at begynde brugen mangel på indsigt og viden (23 pct.).

Ifølge [en analyse](#) som blandt andre Dansk Industri står bag, forventer 2/3 dele af de nordiske organisationer at bruge AI mere inden for de næste tre år. I samme analyse siger 35 procent af virksomhederne, at de i dag mangler digitale kompetencer blandt deres medarbejdere, herunder kompetencer indenfor AI.

Dette billede bekræftes af tal fra Danmarks Statistik. Godt nok er andelen af virksomheder, der i en eller anden form bruger kunstig intelligens, steget, som det fremgår af figur 1.

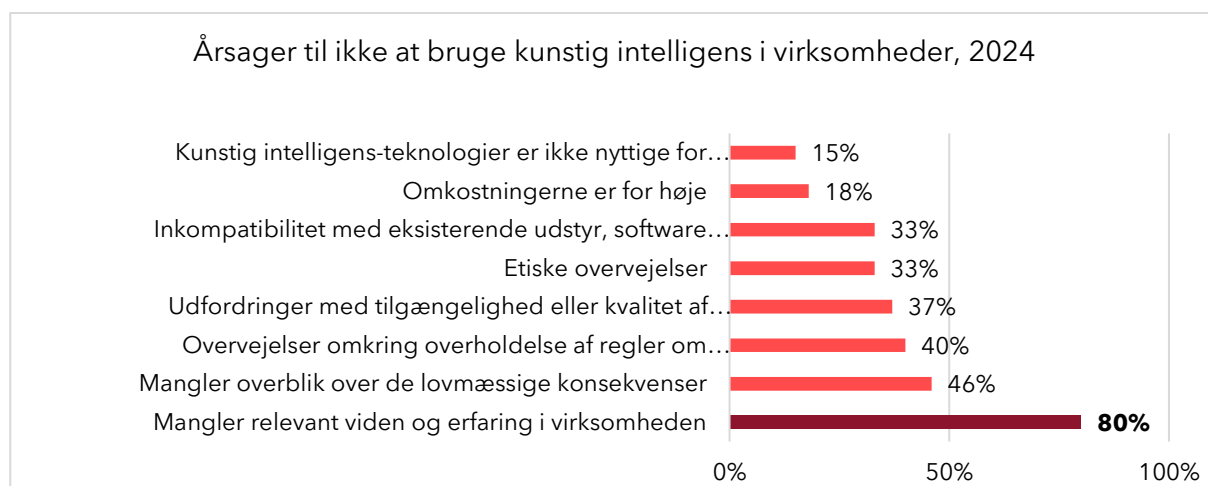
Figur 1: Andel af virksomheder, der anvender mindst én kunstig intelligens-teknologi fordelt på brancher, 2023-2024

Kilde: Danmark Statistik, Statistikbanken (ITAV19)

Men flertallet af virksomhederne anvender fortsat ikke kunstig intelligens. Det er der forskellige årsager til, men som det tydeligt fremgår af figur 2, er manglende kompetencer den mest udbredte årsag.

Figur 2: Årsager til ikke at bruge kunstig intelligens i virksomheder, der ikke bruger det, men har overvejet det, 2024

Anm.: Flere svar er mulig

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel af data it-anvendelse i virksomheder 2024

Den offentlige sektor

I den offentlige sektor kan der være store gevinster at hente på teknologisk udvikling herunder fx kunstig intelligens. Men det er stadig på et tidligt udviklingsstadium, og kompetencebehovet kommer til at vokse betydeligt indenfor alle dele af den offentlige sektor. I rapporten IT i praksis 2023/2024, udarbejdet af Rambøll for Dansk IT, har man blandt andet set på, hvor stor en andel af de offentlige organisationer der i høj grad oplever forskellige forhold som væsentlige barrierer for at kunne drive digitalisering. Tallene fremgår af tabel 1.

Tabel 1: Andel af offentlige organisationer, der oplever nedenstående som barrierer for udvikling af digitalisering.

Manglende it-specialister i it-organisationen	47 pct.
Manglende generelle it-kompetencer i organisationen	37 pct.
Stort teknisk gæld/moderniseringsbehov	37 pct.

Kilde: IT i praksis 2023/2024, Rambøll

Som det ses af tabel 1, er det en generel barriere i offentlige organisationer, at der er mangel på it-kompetencer, og at der er en mangel på it-specialister.

Efterspørgslen bekræftes også af en undersøgelse blandt DM's offentligt ansatte medlemmer. Her svarer 53 pct. at de i høj grad eller meget høj grad ønsker at opnå flere kompetencer indenfor brugen af AI-værktøjer.

De statslige, regionale og kommunale kompetencefonde videreførtes fra OK21-aftalen i OK24-aftalen. Udfordringen er, at kompetencefondene hurtigt udtømmes – de kan ikke følge med efterspørgslen på kompetenceudvikling. Samtidig kan der være behov for andre typer af kompetenceudvikling end den type, der kan søges om midler til gennem kompetencefondene.

Meget taler for, at der er et uudnyttet potentiale for den teknologiske udvikling i den offentlige sektor – men at der samtidig er et stort behov for at styrke de teknologiske kompetencer på tværs af de offentlige organisationer.

Regeringen har nedsat en [Digital Taskforce](#) for kunstig intelligens, der skal identificere barrierer for og ikke mindst potentialer i anvendelse af kunstig intelligens i det offentlige. I taskforcens kommissorium er kompetencer ikke nævnt som en mulig barriere, der skal adresseres, selvom netop kompetencer af flere nævnes som afgørende for, at potentialerne i kunstig intelligens kan forløses.

Fx har forskere fra AAU set på [AI-projekter i ældreplejen](#), der er mislykket bl.a. som følge af manglende kompetencer. Også EU-Kommissionens *Joint Research Centre (JRC)* har beskæftiget sig med AI i den offentlige sektor. Her [peger man også på bl.a. AI-kompetencer](#), både hos udførende medarbejdere og ledere, som afgørende for, at AI-potentialer forløses i den offentlige sektor.

Forslag: Kompetencer frem for erhvervsstøtte

Finansiering

Ekspertgruppen for fremtidens erhvervsstøtte afleverede i februar 2024 [sine anbefalinger](#) til sanering af erhvervsstøtteordningerne, der i 2023 beløb sig til omkring 40 mia. kr. Ekspertgruppen foreslog sanering af en række ordninger, der samlet beløber sig til 2,3 mia. kr.¹.

I den politiske aftale om [Et stærkere erhvervsliv](#) fra juni 2024 har regeringen sammen med DD, LA, K, RV og DF aftalt at sanere tre elementer af erhvervsstøtten, der summer til ca. 900 mio. kr. årligt, hvilket delvist finansierer den politiske aftale.

Det efterlader et potentiale for yderligere sanering af erhvervsstøtten jf. Ekspertgruppen for fremtidens erhvervsstøttes anbefalinger. DM og IT-Branchen foreslår, at der frigøres 300 mio. kr. årligt ved sanering af andre erhvervsstøtteordninger fra ekspertgruppens forslagskatalog. Det skal skabe rum for at understøtte den teknologiske kompetenceudvikling, både arbejdsgivere og arbejdstagere efterspørger.

Konkret forslag

De erhvervsstøtteordninger, ekspertgruppen anbefaler helt eller delvist afskaffet, rammer erhvervslivet relativt bredt. DM og IT-Branchen mener, at de bør gives tilbage til arbejdsgiverne og medarbejderne, offentlige såvel som private i form af teknologiske kompetencer.

Derfor foreslår DM og IT-Branchen, at der oprettes en national teknologisk kompetencefond, som tilføres 300 mio. kr. årligt, og som både offentlige og private organisationer kan søge. Det skal være med til at sikre, at arbejdsgivere har de nødvendige teknologiske kompetencer til rådighed til fremtidens udvikling.

En national teknologisk kompetencefond kan fungere på samme måde som [Omstillingsfonden](#), der blev oprettet med VEU-trepartsaftalen i 2017 og videreført i 2023. En specifik teknologisk omstillingsfond bør dog målrettes en bredere målgruppe og evt. med et loft over tilskud på 20-30.000 kr. (loftet er 10.000 kr. i Omstillingsfonden), da kurser, certificeringer mv. indenfor digitalisering kan være mere omkostnings-tunge. Det foreslås, at fonden bliver mulig at søge for både offentligt og privat ansatte og for alle uddannelsesbaggrunde, da behovet for teknologisk kompetenceudvikling gør sig gældende for alle uddannelsesniveauer på arbejdsmarkedet. Der kan udarbejdes en positivliste over uddannelser, kurser, certificeringer mv., som der kan søges støtte til – det skal gøre ansøgningsprocessen så lidt bureaukratisk som muligt.

Fonden kan med fordel deles op, så den pulje, der årligt er til rådighed øremærkes forholdsmæssigt i størrelse til hhv. den private og den offentlige sektor. [I januar 2025](#) er 71 pct. af lønmodtagerne ansat i den private sektor og 29 pct. i den offentlige sektor.

For en fond på 300 mio. kr. årligt, vil det betyde, at 213 mio. kr. er øremærket ansatte i den private sektor, og 87 mio. kr. er øremærket ansatte i den offentlige sektor.

¹ Potentielt 3,4 mia. kr. hvis man medtager et forslag fra ekspertgruppen om afskaffelse af DIS-skatteordningen på søfartsområdet

Hvis der indarbejdes et loft over tilskud på 30.000 kr. pr. bevilget uddannelse, svarer det til, at ca. 7.000-21.000 privatansatte og ca. 3.000-9.000 offentligt ansatte årligt kan modtage tilskud til uddannelse fra den teknologiske omstillingsfond.

Tabel 2: Finansiering af en national teknologisk kompetencefond

Muligt provenu fra sanering af erhvervsstøtteordninger jf. ekspertgruppens anbefalinger	2,3 mia. kr.
<i>- Saneringer fra aftalen Et stærkere erhvervsliv</i>	
Afskaffelse af straksafskrivning på software	0,65 mia. kr.
Afskaffelse af straksafskrivning på knowhow og patentrettigheder	0,2 mia. kr.
Delvis sanering af pulje under Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse	0,05 mia. kr.
Total foreløbig sanering	900 mio. kr.
Restpotentiale fra ekspertgruppens anbefalinger	1,4 mia. kr.
Forslag: National teknologisk kompetencefond	300 mio. kr.